

PRZEKŁĄĆ (57) *vb pf*

e jasne.

inf przekląć (7). *♦ fut 1 sg* przeklnę (2). *♦ 2 sg* przeklniesz (1). *♦ 3 pl* przeklną (2). *♦ praet 1 sg m* ja przeklął (1). *♦ 2 sg m -ś* przeklął (1). *♦ 3 sg m* przeklął (30). *n* przeklęło (2). *♦ 3 pl m pers* przeklęli (2). *♦ plusq 3 sg m* był przeklął (2). *♦ imp 2 sg* przeklni (3). *♦ con praet 3 sg m* by był przeklął (2). *♦ part praet act* przekląwszy (2).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde* bez cytatu.

1. Rzucić klątwe, wyjmując spod opieki (zwłaszcza o klątwie bożej); *maledicere* *BartBydż*, *Vulg*, *PolAnt*; *devovere*, *imprecari* *Mącz*; *detestari* *PolAnt* [w tym: kogo, co (48)] (55) : Iezus przeklął figowé drzewo. *OpecŻyw* 73v; *OpecŻywSandR* nlb 3; *BartBydż* 226; Ia Bog Sabaot od wieka Gdym łobie Stworził Człowieka [...] Dałem mu kftałt fwey ofłoby I dałem rozum [...] Dobrowolnie to vtracił Gdy fię fpołu s Czartem z bracił A ya yáko złe ftworzenie Prze kłał [!] yego pokolenie *RejKup* y8v, dd3; [daj Boże] áby ná cię żadna miłóść Boża nie przyfzła/ ábyś vfechł iáko Gory Gelboe/ ktore przeklął Dawid/ ná ktorých zábit ieft Saul y trzey Synowie iego *GroicPorz* aa2; *BibRadz* *Gen* 5/29; *BielKron* 47; *Diris* *devovere*, *Przekląć/ Szátánowi oddać Mącz* 89d, 363b, 508a; *RejAp* 1v; Pożrzy záfię ná zyemię: Czemu iá orzą? czemu fieią? czemu fzczepią? mowifz iż lámá s fiebie nic nam pożytecznego nie vrodzi. A czemu nie rodzi? bo iá Pan przeklął. A czemu przeklął? dla grzechu náfzego. *RejPosWiecz*³ 98; Albo gdy będziefz czedł hiftorią o Ionáfie onym Proroku fwięthym/ iáko mu Pan rofkazał áby był fzedł przeklął Niniwen ono miáfto fwowolne *RejZwierc* 199v; Oto lud wyfzedł z Micraimá/ y nákrzył oblicze ziemie: teras przydz á przeklni mi go/ awabym [!] go mogł zwalczyć á wygnąć go z ziemie. *BudBib* *Num* 22/11, *Gen* 5/29, *Num* 22/6, 17; Widząc tedy P. Bog złość czartowfką/ naprzod záraz czártá ábo wężá przeklął/ mowiąc: przeklętyś miedzy wfzytkimi beftyami: tobie w piekle miedzy czártý y beftyámi/ towárzyfzy twoimi/ nácięfzłze męki zgotowáne fá. *SkarŻyw* 262; Oczym [!] [że *Cham* widział nagiego ojca] gdy fię dowiedział ftáry oćiec: przeklął fyná onego Chámá/ biorąc mu przywileie fynowfkie/ á pod moc go y fłufzbę inney bráćiey y potomki iego dáiąc. *SkarŻyw* 271, 262 [2 r.], 269, 502; *LatHar* 356; *WujNT* 115, *Mar* 11/21.

przekląć za co (1): Czo fię snámi fpołu rodzy Ználfych przodkuw nam przichodzy Czo yę Bog za wyftepienję Przeklął/ y jej pokolenie *RejKup* r7.

przekląć czym (4): Bo káždy człek z fwego przyrodzenia/ śmierci winien był y potępienia/ tym go Pan przeklął/ gdy fię Adam czártowi vwieść dał. *ArtKanc* F9v. Cf »przeklęctwem przekląć«.

przekląć za czym (1): ktorego [przestępnego człowieka w raju] był Pan przekląć raczył zá przestępkem iego/ y potomftwo wiecznie iego. *RejPos* 303.

Ze zdaniem przydawkowym referującym treść przekleństwa [iż] (2): Lecż Achábá Pan przeklął/ iż miał miárníe [!] zginąć/ Zá tego to Nábotá/ y nie dobrze fłynąć. *HistHel* Dv; Tákże y Iádámowi odiał ony świeckie przywileie. co miał mieć żywnóść bez pracey/ przeklął ziemię iż mu dobrowolnie rodzić nic dobrego nie miála *SkarŻyw* 262.

W przeciwstawieniach: »przekląć ... (u)błogosławić (3), dobrze uczynić, dać otuchę o miłosierdziu« (5): To iuz pothym [...] iáko onego fprofnego zwodniká w ofłoby wężowey przekląć raczył [Pan]/ y iáko onemu nędznikowi [Adamowi] dał otuchę o miłosierdziu fwóim/ [...] tho iuz

tám o tym łzyroko hiŝtorie ŝwiádczą *RejZwierc* 2; Y vbłogosłáwię błogosłáwiących cię/ á klnącego cię przeklnę *BudBib Gen* 12/3 [*przekład tego samego tekstu*] *SkarŻyw* [282]; *StryjKron* 6; O Báálámie fałszywym proroku krol Moábłki Báálák to trzymał: iż komu on vŝty ŝwemi błogosłáwił: miał być łzczeńliwy: á kogo przeklął miał być przekłety. *SkarKaz* 579b.

Zwroty: »przekłętwem, przeklinaniem przekląć« (2:1): A (ták) nie wniefieł obrzydłóści do do^{mv} twego/ á byłbyś przekłętwem iáko ono fámo/ lecz przeklinániem przeklniefz ono/ á mierząc omierziś [!] ie [*Detestando detestaberis illud*]. *BudBib Deut* 7/26; w potomkach Nimrotowych dla przekłętwá onego/ ktorým był Nohe Chamowe pokolenie przeklął/ nie długo trwało pánowánie *StryjKron* 11; *NiemObr* 82.

»srodze przekląć« (1): A czoż Adam był thák názyt złego vczynił iż iábłko vrwał? á wždy go frodze przeklął Pan y wiecznie wŝytko pokolenie iego. *RejZwierc* 260v.

»przekląć wiecznie« (3): Ktory gniew á kthora niełáfká/ przypada ná nas ŝpráwiedliwie prze ono niepoŝłufzeńtwa przodkow náŝyich/ ktorzy iefzcze w Ráiu przeŝtápiłi przykazánie Páná ŝwe^{so}/ ktore Pan zá ŝpráwiedliwym gniewem ŝwym przeklął y wiecznie ich pokolenie. *RejPos* 152v, 303; *RejZwierc* 260v.

Szeregi: »przekląć i wygnać precz« (2): Bo tákież z opilŝtwa rozgniewawłzy ŝie [*Noe*] ná lyná ná Chamá iż go nie zákrył/ przeklął go y wygnał go precz *RejZwierc* 62v [*idem*] *WerGość* 257.

»przekląć albo złorzeczyć« (1): Báálák [...]/ widząc ŝtrách y wielkość ludu onego [*izraelskiego*]/ poŝłał dáry wielkie temu to Báálámowi/ áby był przyŝedł do niego/ á przeklął álbo złorzeczył ludowi onemu. *RejAp* 26v.

Przen (1) : Iefzcze te konie máią niełádá odmiány/ Siodłowy ma z naręcznym drdęgę pod kolány. [...] A ŝwarcowemu zá hániebna žimnicá/ Pewnie v dyabłá będzie Pan tákżę [!] woźnicá. Bo go chudżiętá przeklną w tym ŝwoim kłopócie *CzahTr* L3.

a. *Wyłączyć ze społeczności religijnej na skutek różnic teologicznych* (6) : [*Zebranie trydenckie*] ony przekłęto/ ktorzyby twierdżili/ że prawdżiwa y włáfná Ofiárá Pánu Bogu ofiárowána niebywa *KuczbKat* 190; Ten Marćin S. [...] trzech Pátryárchow Konŝtantynopolłkich Heretykow Monothelitow/ to iefł Sergiufa/ Pyrrha/ y Páwłá po ŝobie wŝtępuiących przeklął/ y ich im doŝtoyność Pátryárchowłką y Biŝkupią odiał. *SkarJedn* 141, 145, 222.

Szereg: »wyrzucić (a. zrzucić) i przekląć« (2): ktory [*Nestoryjusz*] proŝtego człowieká [*tj. Chrystusa*] być z Máryey národzonego ŝáłzywie [!] náuczał/ y Greki zárażał: Ktorego trzeci Zbor zá powodem Celeŝtyná Papieżá zrzucił/ y przeklął. *SkarJedn* 391, 134.

b. *Odrzucić z powodu niezgodności z nauką Kościoła rzymskiego* (2) :

przekląć w kim, w czym [= *przez kogo, przez co*] (1): od ktorých [*heretyctw*] ludzie dawno poućiekáli/ y iemi ŝię iáko zárażá ŝwoią zbrzydżili/ y dawno ie w oycách ŝwiętych/ y w koncyliách/ y wdekretach/ przekłeli. *SkarŻyw* 374.

Szereg: »nie tylko naganić, ale i przekląć« (1): ktory [*papież Stefan*] Formozá Papieżá ciáło wygrzeŝć/ y oŝpáćić/ y do Tybru wrzucić roŝkazał: wŝytkie iego vŝtawy/ nie tylko nágániwłzy/ ále y przekłáwłzy. *NiemObr* 178.

2. *Wyrzec się, potępić* [co] (2) :

Szeregi: »przekląć i odrzucić« (1): Luther krzyżá świętego świętá przeklął y odrzucił. *ReszPrz* 42.
»przekląć i zarzec się« (1): czemuż kościół Heretyki gdy z fercá błędy łwe porzucáią/ y przeklą y zárzeką łię kácerstwá/ przyimuie/ y do vżywania ś. táiemnic iáko godne przypuścza *SkarŻyw* 442.

Synonimy: 1. wyłączyć; 2. naganić, odrzec się, odrzucić, porzucić, potępić, wyrzec się, zaprzec się.

Formacje współrdzenne cf KŁĄĆ.

Cf **PRZEKŁĘCIE, PRZEKŁĘTY, [PRZEKLNIONY]**

MN